

Обліки видів флори і фауни різних таксономічних груп та оцінка стану їх популяцій (ссавці)

Михайло Русін,
*експерт проекту, старший науковий співробітник
Київський зоологічний парк загальнодержавного значення
Інститут зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України*

MOVING FORWARD
TOGETHER

← THIS PROJECT IS FUNDED BY THE EUROPEAN UNION

EU4Environment
Green Economy in Eastern Partner Countries

THE WORLD BANK
IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

Abc Taxa

Manual on field recording
techniques and protocols
for All Taxa Biodiversity
Inventories and Monitoring

Edited by:

J. Eymann, J. Degreef, Ch. Häuser,
J.C. Monje, Y. Samyn and D. VandenSpiegel

Volume 8, part 2 (2010)

p
particip

Основні вимоги до обліків:

- ❖ Бути універсальними;
- ❖ Базуватися на ключових видах, або групах видів;
- ❖ Використовувати гуманні методи.

Rewilding
Ukraine

Основні групи ссавців:

- ❖ Копитні;
- ❖ Хижі;
- ❖ Кажани;
- ❖ Дрібні ссавці;
- ❖ Інші (бобри, бабаки тощо).

Основні методи обліків ссавців:

- ❖ Зимові обліки по слідам (копитні, хижі);
- ❖ Візуальні обліки в місцях скупчень або на колоніях (копитні, бабаки);
- ❖ Обліки бобрів та інших коловодних ссавців;
- ❖ Картування нір (ховрахи, бабаки, хижі);
- ❖ Обліки за допомогою фотопасток (копитні, хижі, дрібні ссавці);
- ❖ Відлови кажанів тенетами;
- ❖ Обліки кажанів ультразвуковими детекторами;
- ❖ Відлови дрібних ссавців живоловками.

Проблеми в організації обліків ссавців:

- ❖ Кожна група має свій унікальний набір методів;
- ❖ Більшість методів потребують значних вкладень на вузькоспеціалізоване спорядження;
- ❖ Висока спеціалізація фахівців по різних групах ссавців;
- ❖ Високі трудозатрати (часто на один вид обліків потрібно залучення декількох фахівців).

Планування обліків:

- ❖ Визначити видовий склад та перелік пріоритетних видів («смарагдові», «червонокнижні» види тощо);
- ❖ Оцінити достатність методів обліків для визначених видів;
- ❖ Оцінити фінансову складову:
 - ✓ Витрати на спеціальне спорядження (детектори для кажанів, спеціальні живоловки, тощо);
 - ✓ Витрати на транспорт;
 - ✓ Витрати на кадрове забезпечення.
- ❖ Скласти календарний план враховуючи життєвий цикл пріоритетних видів і кліматичні особливості локації.

Оцінка популяцій ссавців на прикладі Тарутинського степу

Перелік «смарагдових» видів із стандартної форми

- ❖ Вовк *Canis lupus*
- ❖ Видра *Lutra lutra*
- ❖ Тхір степовий *Mustela eversmanii*
- ❖ Мишівка степова *Sicista subtilis*
- ❖ Ховрах крапчастий *Spermophilus suslicus*

Оцінка популяцій ссавців на прикладі Тарутинського степу

Первинний аналіз

- ❖ Аналіз наукових публікацій;
- ❖ Аналіз відкритих джерел «громадської науки» (citizen science);
- ❖ Аналіз баз даних GBIF.

Оцінка популяцій ссавців на прикладі Тарутинського степу

Визначити достатність методів для оцінки стану популяцій

❖ Вовк

- ✓ Опитування/анкетування місцевих, в першу чергу мисливців;
- ✓ Розробити схему розташування фотопасток для моніторингу;
- ✓ Розробити схему маршрутів для обліків слідів (**АЛЕ! В Тарутинському степу дуже короткий і не прогнозований період снігового покриття, що робить зимові обліки малопридатними**).

Використання фото і
відео фіксаторів для
реєстрації вовків в
околицях Тарутинського
степу

Оцінка популяцій ссавців на прикладі Тарутинського степу

Визначити достатність методів для оцінки стану популяцій

❖ Видра

- ✓ Опитування/анкетування місцевих, в першу чергу мисливців;
- ✓ Розробити схему розташування фотопасток для моніторингу;
- ✓ Розробити схему маршрутів для обліків слідів (**АЛЕ! В Тарутинському степу дуже короткий і не прогнозований період снігового покриття, що робить зимові обліки малопридатними**);
- ✓ Обстеження біотопів (русла річок, особливо під мостами, дамбами тощо) на наявність слідів, екскрементів тощо.

Оцінка популяцій ссавців на прикладі Тарутинського степу

Визначити достатність методів для оцінки стану популяцій

❖ Мишівка степова

- ✓ Визначити схему розташування пастко-ліній;
- ✓ Придбати необхідну кількість пасток (не менше 200);
- ✓ В обліках потрібно залучати мінімум 2 фахівці та 3-5 волонтерів;
- ✓ Транспортні видатки.

Моніторингові ділянки
мишівки степової в
Тарутинському степу

Оцінка популяцій ссавців на прикладі Тарутинського степу

Визначити достатність методів для оцінки стану популяцій

❖ Ховрах крапчастий

- ✓ Визначити маршрутні обліки для пошуку та картування нір;
- ✓ Візуальні спостереження на колонії;
- ✓ Відлов-мічення-повторний відлов (CMR).

Обліки ховрахів

Дякую за увагу